

Asia: VN/35022/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lowell Suomi Oy kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesitysluonnoksesta. Lowell Suomi Oy:n asiakaspalvelu palvelee yli puolta miljoonaa suomalaista laskujen ja velkojen hoitamisessa joka vuosi. Lowell Suomi Oy on useampien sähköyritysten kumppani sekä laskutuksessa että perinnässä.

1) Laki sähkölaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukemisesta

Ehdotuksen tarkoitus on hyvä. Siinä ei kuitenkaan ole otettu huomioon sähkösopimukseen perustuvan kestovelan elinkaaren tilanteita eri vaiheissa. Samoin siinä ei ole huomioitu, että laskutuksessa tehdään jo erilaisia maksujärjestelyjä ja lisämaksuaikamallin tulisi teknisesti olla nykyisiin työkaluihin yhteensopiva. Maksuajan pidennys pitäisi siis olla mahdollista toteuttaa nykyisillä laskutusjärjestelmillä jotta lain tarkoitus pystyttäisiin nopeassa aikataulussa ja ilman suhteettomia kustannuksia toteuttamaan.

Esityksessä lähdetään siitä, että lain olisi tarkoitus tulla voimaan ensi tilassa ja muutokset koskisivat jo 1.1.23 jälkeen syntyneen sähkönkulutuksen laskuja. Toisin sanoen esitys edellyttää, että muutokset olisi tehty jo helmikuun laskuille. Jotta tämä olisi mahdollista, tulisi maksuajan pidennysmallin olla helposti toteutettavissa nykyisten toimintamallien mukaisesti.

Erilaisella toteutuksella lain tarkoitus voidaan mahdollistaa, jos erillinen laki katsotaan tarpeelliseksi nykyisistä toimivista maksujärjestelytavoista huolimatta. Tällöin maksuajan pidennys pitäisi voida tehdä koko laskun kattavalla maksusuunnitelmalla. Tämä ei esityksen perusteella olisi mahdollista,

jos asiakas haluaa toteutuksen juuri esityksen mukaisella tavalla eikä suostuisi muunlaiseen ehdotukseen.

Lisämaksuaikaa tulisi esityksen mukaan myöntää enintään 50 prosentille sähköenergialaskun summasta. Asiakkaan pyynnöstä osuus sähkölaskusta voisi olla myös 50 %:ia pienempi. Sähkönsiirrosta maksettavalle määrälle ei olisi velvoitetta myöntää lisämaksuaikaa. Ilman suuria järjestelmämuutoksia sähköenergialaskua ei pystytä laskutuksessa laskuttamaan lohkottuna eri prosentille eikä eriyttämään maksuajan antamista vain sähköenergialaskuille eli eriyttämään sähkönmyyntilaskuja siirtolaskuista ja mahdollisesti myöskin eri sopimuksiin perustuvista lisäpalvelulaskuista.

Jos laki vahvistettaisiin ehdotetunlaisena, voisi se tarkoittaa sitä, että koko saatavaa ei pystytä laskuttamaan tai perimään neljään kuukauteen. Ottaen huomioon, että kaikki asiakkaat eivät pysty järkevään taloudenhoitoon, voi tällöin lisämaksuajasta aiheutua yllättävä velkataakka. Maksulaiminlyönnit voivatkin aiheuttaa sähkönsopimuksen katkaisun kriteerien täyttymisen heti talven jälkeen, varsinkin jos nykyisenkaltaisia normaaleja laskutuksen aikaisia maksusuunnitelmia ei ole pystytty tekemään. Tähän päälle tulee vielä mahdollisesti vuoden 2022 laskut, joihin on tehty maksusuunnitelmia tai eräpäivän siirtoja ja jotka ovat mahdollisesti purkautuneet maksulaiminlyöntien vuoksi. Esityksestä ei käy ilmi, mikä vaikutus mahdollisilla maksuajan pidennyksillä on sen jälkeisiin vuoden 2023 laskuihin. Jos näitä laskuja ei pystytä maksamaan, kasaantuvat nekin juuri siihen aikaan, kun pidennykset päättyvät.

Esityksessä ei ole arvioitu mitä seuraa, jos esimerkiksi helmikuun laskun pidennetyn maksuajan (voi olla esim. pyytänyt maksuaikaa 30 päivälle eikä 120 päivälle) jälkeen lasku jää maksamatta ja mikä vaikutus sillä on esimerkiksi seuraaviin maaliskuu-, huhti- ja toukokuun laskuihin.

Esityksessä ei ole myöskään otettu huomioon, mitä seuraa, jos asiakas jättää suorittamatta sen osuuden, jolle lisämaksuaikaa ei ole myönnetty. Miten sitä esimerkiksi voidaan periä ja miten siitä voidaan tehdä perinnässä maksujärjestelyjä ottaen huomioon, että perintälain 10 a §:n mukaan kululliset maksusuunnitelmat tulisi laatia koko jäännössaatavan kattaviksi. Lisäksi viivästyskoron eriyttäminen saman saatavan eri osille ja juoksuttaminen eri ajoille ei ole järjestelmiin rakennettuja. Tätäkään ongelmaa ei kuitenkin olisi, jos maksuajan pidennys voitaisiin tehdä koko laskun maksusuunnitelmalla.

Maksuajan pidennys tulisi voida tehdä mahdollistamalla maksusuunnitelmien tekeminen asiakkaan kanssa koko sähkösaatavan osalta (myös sähkönsiirto) eikä vain antamalla maksuaikaa puolikkaan sähköenergialaskun osalta. Laskutusjärjestelmät eivät siis tue puolikkaan saatavan lisämaksuaikamallia. Lisäksi jos ehdotetunkaltainen muutos tulee pyrkiä järjestelmäteknisesti tekemään, voi se aiheuttaa vaikeuksia nykyisiin toimiviin toimintatapoihin laskutuksen aikaisten maksujärjestelyjen osalta. Kuten esityksessä sanotaan, säännös ei estäisi myöntämästä maksuajan pidennystä myös suuremmalle osuudelle laskusta. Koska maksuajan pidennys tulee kuitenkin

esityksen mukaan antaa esityksen mukaisen 4 §:n mukaisesti asiakkaan sitä pyytäessä, toteutusta ei voi tehdä ilman asiakkaan suostumusta maksusuunnitelmalla koko laskulle.

Paras ratkaisu olisikin, että ne asiakkaat, jotka haluavat lisämaksuaikaa 1.1.2023- 30.4.2023 välillä syntyneeseen sähkönkulutukseen liittyville sähköenergiälaskuille, saisivat ennen saatavan erääntymistä tekemän pyyntönsä perusteella maksusuunnitelman koko sähkölaskunsa maksamiselle. Maksusuunnitelman tekeminen voisi siis olla näiden laskujen osalta sähköyhtiöille pakollista siten, että maksettavat erät eivät saisi ylittää ilman asiakkaan suostumusta 50 %:ia avoinna olevasta laskusummasta maksusuunnitelman tekohetkellä. Koska prosenttiosuus koskisi koko summaa olisi se asiakkaalle helpompi noudattaa kuin nyt esitetty vain sähköenergiälaskuun kohdistuva vaihtoehto. Tämä mahdollistaisi sen, että maksusuunnitelmia voitaisiin edelleen tehdä yleisen tavan mukaisesti laskutuksen aikana ilman erityisempiä järjestelmämuutoksia.

Vähintäänkin lakia pitäisi täsmentää siten, että se antaisi vaihtoehdoksi tehdä toteutus ehdotuksen sijaan myös siten, että koko lasku (ei pelkkä sähköenergian osuus) voitaisiin puolittaa, jolloin viimeinen erä tulisi maksuun samaan aikaan nyt ehdotetun maksuajan mukaisesti.

Esityksessä on tuotu esiin, että sähkönsiirron rajaaminen ehdotetun lain mukaisen lisämaksuajan ulkopuolelle myös sähköenergian myynnin ja siirron yhteislaskutuksessa turvaisi asiakkaiden tasapuolisen kohtelun riippumatta siitä, maksavatko nämä sähkön myynnistä ja siirrosta samalla vai erillisillä laskuilla. Asiassa ei kuitenkaan ole otettu huomioon, että maksujärjestelyjä tehdään laskutuksessa joka tapauksessa tapauskohtaisen harkinnan mukaisesti ja maksusuunnitelmista ja eräpäivän siirroista sovitaan jo nyt eri tavoin sähköyhtiöistä riippuen.

Lisäksi jos saatava siirtyy perintään, asiakas voi sielläkin vielä tehdä maksujärjestelyjä. Perinnässä ei perintälain 4 a §:n mukaisesti voida kategorisesti kieltäytyä maksusuunnitelmien tekemisestä. Perinnässä velkojan tulee aina tapauskohtaisesti arvioida, voidaanko maksujärjestelyä pitää olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisena, sekä pyrkiä mahdollisuuksien mukaan sovinnolliseen ratkaisuun. Esimerkiksi Lowell Suomi Oy:ssä perinnässä olevien sähkösaatavien osalta asiakkaille on poikkeuksellisesti annettu tässä maailmantilanteessa mahdollisuus jatkaa maksusuunnitelmia uudesta samaa saatavaa koskevasta erääntyneestä laskusta huolimatta. Uusi erääntynyt lasku on siirretty maksusuunnitelman viimeiseen erään ns. eräpäivän siirtona ja uusien erien eli ns. lisäsaldojen kanssa on ollut tarkoitus toimia toistaiseksi samoin.

Sähköhyvityksen osalta esityksessä on todettu, että jos asiakkaalla on siirron läpilaskutusta, ei hyvitystä voida tällaisessa yhteislaskussa kohdistaa pelkästään sähkönenergian myyntiin, vaan se kohdistuu laskun kokonaisloppusummaan. Kuitenkin pidetään mahdollisena, että maksuajan pidennys voitaisiin teknisesti kohdistaa vain osalle laskua vaikka tähän ei käytännössä ole yhtään sen enempää teknisiä mahdollisuuksia.

Esitys ei vastaa siihen kysymykseen, miten ja milloin asiakkaan tulisi esittää pyyntö maksuajan pidentämisestä ja mikä vaikutus maksuajan pidentämisellä on perinnässä jo oleviin eriin.

Esityksessä pitäisi selvästi tuoda esiin, että kyse on laskutusvaiheen aikana esitettävästä pyynnöstä. Pyyntö tulisi siis esittää ennen saatavan erääntymistä (käytännössä kuluttajasaatavissa 14 päivän kuluessa erääntymisestä, jotta saatava ei ehdi siirtyä perintään). Esityksessä ei ainakaan ole tuotu esiin, että muutoksella olisi vaikutusta perintään tai perintätoimistoihin vaan esityksessä puhutaan sähkönmyyjien tietojärjestelmämuutoksista ja vaikutuksista sähkönmyyjiin. Ilman lain täsmennystä asiakkaat tulevat vaatimaan maksuajan pidennyksiä kesken perintävaiheen, koska laista ei löydy riittävää ohjeistusta. Tämä aiheuttaa perintätoimistoissa turhaa työtä ja velallisille turhaa harmia.

Esimerkiksi kuluttajansuojalaissa on ennen saatavan erääntymistä tehtävästä eräpäivän siirtämisestä säännös; KSL 7 luvun 17 b §. Sen perusteluissa on tuotu esiin, että perintälaissa säädetään maksuajan pidentämisestä erääntyneiden saatavien osalta. Samanlainen täsmennys tulisi tehdä tähän nyt ehdotettuun lakiin. Mikäli jostain syystä nyt ehdotettu asiakkaan pyyntö voitaisiin esittää vielä perinnässä olevien saatavien osalta, tulisi esityksessä ottaa huomioon perintälain säännökset, muu siihen vaikuttava lainsäädäntö ja toimintaympäristö. Lisäksi tulisi huomioida, että asia vaatisi mittavia perintäjärjestelmämuutoksia, jotka olisivat suhteettomia neljän kuukauden aikana syntyvien sähkösaatavien vuoksi eivätkä myöskään ajallisesti toteutettavissa. Jos laskusaatava on siis perinnässä, ei tätä laskusaatava voi enää siirtää perintäjärjestelmästä takaisin laskutusjärjestelmään lisämaksuajan antamiseksi vaan saatavaa käsitellään erääntyneenä saatavana ja saatavalle tehdään tarvittaessa perintälain mukaisia maksujärjestelyitä. On myös huomattava, että sähkösaatatavat perustuvat kestovelkasuhteeseen ja perinnässä saman sopimuksen eri eriä tulee käsitellä perinnässä yhtenä perintäasiana.

Todistelusyistä laista pitäisi myös ilmetä, miten pyyntö tulee esittää.

2) Laki takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä

On huomattava, että yleensä asiakkaat haluavat hyvitysten kohdistuvan vanhimpiin saataviin. Jos sähkösaatavia on jo rästissä, haluaisivat asiakkaat mitä luultavimmin saada hyvityksen aikaisempiin laskuihin eivätkä tuleviin laskuihin. Ainakin tämä olisi asiakkaiden edun mukaista. Jos sähkösopimuksen mukaisia laskuja on jo perinnässä, tarkoittaa tämä sitä, että laskutusjärjestelmästä pitäisi tulla hyvitystiedot ns. ohisuoritustietoina perintään.

Esityksestä tulisikin ilmetä, että hyvitys kohdistetaan ensin avoinna oleviin laskuihin ja vasta sitten tuleviin laskuihin. Esityksestä pitäisi myös tarkasti ilmetä, missä tapauksissa hyvitys voidaan palauttaa asiakkaalle rahana.

Karskela Maija
Lowell Suomi Oy